

NACRX001YE71
prvotní identifikátor

Dne: 18.09.2015 Naše značka: 3114-4/02-2015 Vyřizuje/tel.: Juněcová / 974 847 446

Vaše značka:

ZPRÁVA ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

MÍSTO: Vídeň / Rakousko

ÚČEL CESTY:

Úkolem studia ve fondu Úřad nejvyššího dvorského štolby bylo zjistit písemnosti, které by se týkaly nebo souvisely s bývalým císařským hřebčínem v Kladrubech a jeho pobočkami a také získat celkový pohled na registraturu tohoto bývalého dvorského úřadu.

ÚČASTNÍCI CESTY: PhDr. Jiřina Juněcová

ZPRÁVU PODÁVÁ: PhDr. Jiřina Juněcová

NAVŠTÍVENÉ INSTITUCE: Rakouský státní archiv ve Vídni (Haus-, Hof- und Staatsarchiv)

TRVÁNÍ CESTY: 6. – 11. září 2015

DATUM VYHOTOVENÍ: 18. září 2015

SCHVALUJE: PhDr. Eva Drašarová, CSc., ředitelka Národního archivu

podepsáno elektronicky

TEXT ZPRÁVY ZE ZAHRANIČNÍ PRACOVNÍ CESTY

ČÁST VŠEOBECNÁ:

Pracovnice 2. oddělení Národního archivu v Praze navštívila ve dnech 7. – 11. září 2015 Rakouský státní archiv ve Vídni, konkrétně Haus-, Hof- und Staatsarchiv. Účelem její cesty byl výzkum ve fondu Úřad nejvyššího dvorského štolby. Část písemností tohoto fondu, uloženém v Národním archivu v Praze a vztahující se k našemu území, byla získána v rámci archivní rozluky s Rakouskem po roce 1918. Úřad nejvyššího dvorského hofmistra (K. k. Oberst-Stallmeisteramt) patřil mezi významné dvorské úřady do roku 1918. Měl na starosti správu a řízení dvorských stájí, vozový park, skladiště krmiv při císařském dvoře, správu a řízení dvorských hřebčínů v Čechách, na Slovensku a v Chorvatsku. Úřad byl také pověřen výchovou pážat rakouských panovníků. Písemná pozůstalost úřadu byla roku 1940 spolu s dalšími fondy získanými v rámci archivní rozluky vrácena na základě příkazu německých okupačních úřadů zpět do Vídně a po roce 1945 vrácena zpět.

Úkolem studia ve fondu Úřad nejvyššího dvorského štolby bylo zjistit písemnosti, které by se týkaly nebo souvisely s bývalým císařským hřebčínem v Kladrubech a jeho pobočkami a také získat celkový pohled na registraturu tohoto bývalého a významného úřadu. Došlo k prostudování dokumentů z let 1736–1924, a to protokolu o předaných archiváliích v rámci archivní rozluky z r. 1924, instrukcí a nařízení pro Úřad nejvyššího dvorského štolby a jeho zaměstnance z let 1736–1921, akt z let 1725–1829, pamětní knihy hřebčína Kladruby nad Labem z let 1869–1895, plemenné knihy hřebčína v Kladrubech nad Labem z let 1827–1838 a účtů hřebčína v Lipizzi z let 1747–1820.

ČÁST ODBORNÁ:

V neděli 6. září v poledne z Prahy hl. nádraží jsem odjela do Vídně, kam jsem bohužel dorazila s hodinovým zpožděním, a to až okolo 18. hodiny. Ještě v Praze jsem využila kolegu, který byl krátce před mým odjezdem ve Vídni, což mi umožnilo si přes jeho osobu objednat archivní materiál z fondu Úřad nejvyššího dvorského štolby, který byl již připraven v pondělí pro moje studium. V pondělí ráno jsem vyřídila ještě nezbytné formality související s pobytem ve Vídni na generálním ředitelství Rakouského státního archivu a po té jsem mohla začít studovat v Haus-, Hof- und Staatsarchivu.

Prostudován byl předávací protokol archiválií, které byly postoupeny tehdejší československé republice v rámci archivní rozluky dne 9. ledna 1924. Jednotlivé položky seznamu byly za sebou řazeny podle ročníků a čísel jednacích. Za léta 1829–1831 jsem provedla srovnání záznamů u jednotlivých jednacích čísel předávacího protokolu se záznamy u jednacích čísel podacích protokolů za táž léta. Lze konstatovat, že veškeré důležité spisy týkající se hřebčínů na našem území, byly tehdy předány a ve Vídni zůstaly spisy zanedbatelného obsahu, jako byly žádosti bývalých zaměstnanců a vdov o poskytnutí finančních výpomocí. Dále byly prohlédnuty kartony z všeobecné řady spisů (akta): karton č.

1 obsahující nejstarší spisy fondu, a to spisy z let 1725–1766, karton č. 2 spisy z let 1767–1783 týkající se nařízení a příkazů rakouského panovníka nebo samotného nejvyššího štolby pro úřad. Spisy v obou krabicích byly za sebou řazeny v chronologickém pořádku. Karton č. 64 (i sign.) z tzv. zvláštní řady (Sonderreihe) spisů, ve kterém měly být uloženy různé dokumenty k hřebčínům v Kladrubech nad Labem, Kopčanech a Lipizzi, nebyl předložen, protože byl právě v péči tamních restaurátorů. V dalších dnech byly prohlédnuty spisy z tzv. zvláštní řady, a to karton 83 (i sign. 83), v němž se nacházely normálie a instrukce z let 1736–1921. Jednalo se o instrukci z 23. listopadu vydanou císařem Karlem VI. pro tzv. futtermistra (osobu, která měla na starosti zásobování dvorských stájí a hřebčínů krmivem pro koně a podléhala nejvyššímu štolbovi). Je zde také nařízeno, že císařské hřebčiny mají zasílat ke kontrole měsíční hlášení, roční zprávy a peněžní a naturální účty a inventář zařízení. Instrukcí z roku 1809 byla zřízena funkce inspektora, který měl na starosti hřebčiny a jejich veškerý personál. Návrh instrukce z roku 1812 vydané císaře Františkem I. pro nově jmenovaného nejvyššího štolbu Jana hraběte z Trauttmansdorffu udává, že se jedná o čestnou funkci. Z dalších instrukcí je nutno zmínit instrukci z roku 1835 pro zvěrolékaře hřebčínů podávající zprávy o zdravotních stavech koní do Vídně a instrukce z r. 1836 týkající se provozu stájí a povinností zaměstnanců stájí. Z roku 1836 existují ještě dvě instrukce, a to pro stájové zaměstnance, jež měli na starosti rozdělování krmiv a jejich uložení, a týkající se zástupce nejvyššího dvorského štolby. Nařízení z května 1906, tzv. pokyny pro zajištění bezpečnosti Hofburgu, jeho okolí a zámku v Schönbrunnu v případě demonstrací a pouličních nepokojů, platilo pro dvorské úřady ve Vídni, ale i pro Úřad nejvyššího štolby. Instrukce z 25. 3. 1916 vydaná císařem Františkem Josefem I. se zabývala jmenováním knížete Mikuláše Palffyho nejvyšším dvorským štolbou a zároveň v ní byly vyjmenovány jeho povinnosti. V uvedeném kartonu se nacházel i peněžní deník z roku 1916 obsahující záznamy o vyplácených podporách nižším zaměstnancům císařských hřebčínů. V kartonu č. 63 (i sign.), zvláštní řady se nacházel aktový materiál z let 1741–1829, a to roční výkazy o stavech hřebců, klisen a narozených hříbatech v kladrubském hřebčíně, dále nařízení nejvyššího štolby knížete Trauttmansdorffa z roku 1819 pro jednotlivé hřebčiny, zprávy a hlášení hřebčínů v Kladrubech, Kopčanech a Lipizzi zasílané inspektorovi a tzv. protokol z roku 1819 evidující klisny a hřebce chované v hřebčíně v Kladrubech nad Labem.

Pamětní kniha hřebčína v Kladrubech, označená sign. Bd 519, obsahovala záznamy z let 1869–1895. Na začátku knihy bylo uvedeno, jaké typy účtů má vést správa hřebčína. U každého účtu byl poznamenán jeho obsah a také to, k čemu vlastně sloužil. V knize se dále nacházely registry různých nařízení a dekretů vydaných rakouským panovníkem nebo nejvyšším dvorským štolbou pro vlastní úřad a správu císařských hřebčínů, ale i platy zaměstnanců. Zmíněná kniha vznikla patrně v kanceláři úřadu a sloužila jako pomůcka pro úředníky. Plemenná kniha hřebčína v Kladrubech nad Labem z let 1827–1838 měla sign. Bd 224. Obsahuje velmi podrobné údaje o chovných hřebcích, klisnách, jejich rodičích a narozených hříbatech, dále i poznámky, kdy a kam byly dotyční koně převezeni a u narozených hříbat, že uhynula a důvod. Pro přehled o typech účtů byly prohlédnuty účty hřebčína v Lipizzi z let 1747–1820 (kartony 42–44, zvláštní řady).

Příloha

Prostudovaný archivní fond

Úřad nejvyššího dvorského štolby ve Vídni

sign. Z 316

Předávací protokol archiválií, které byly postoupeny tehdejší československé republice v rámci archivní rozluky dne 9. ledna 1924;

Spisy, všeobecná řada

karton 1, obsahující nejstarší spisy fondu z let 1725–1766;

karton 2, spisy z let 1767–1783 týkající se nařízení a příkazů rakouského panovníka nebo nejvyššího štolby pro úřad;

Spisy, zvláštní řada

kartony 42–44, účty hřebčina v Lipizze z let 1747–1820;

karton 63 (i sign.), aktový materiál z let 1741–1829 (roční výkazy o stavech hřebců, klisen a narozených hříbotech v kladrubském hřebčinu, nařízení nejvyššího z roku 1819 pro jednotlivé hřebčiny, zprávy a hlášení hřebčinů v Kladrubech, Kopčanech a Lipizze);

karton 83 (i sign. 83), normálie a instrukce z let 1736–1921 pro Úřad nejvyššího dvorského štolby;

Knihy

Sign. Bd 224 – plemenná kniha hřebčina v Kladrubech nad Labem z let 1827–1838; sign. Bd 519 – pamětní kniha hřebčina Kladruby nad Labem z let 1869–1895